

ALLERGIK KASALLIKLAR: BOLALIK DAVRIDA TARQALISHI VA IMMUNOTERAPIYA

*Alfraganus Universiteti tibbiyot fakulteti
stomatologiya yo'nalishi 3 - kurs talabasi
Abdurahmonova Dilnoza*

Annotatsiya; Mazkur maqolada bolalik davrida allergik kasalliklarning tarqalishi, ularning asosiy shakllari, sabablari va zamonaviy immunoterapiya usullari tahlil qilingan. Allergen-spetsifik immunoterapiya (ASIT)ning afzalliklari va bolalarda qo'llash shartlari yoritilgan. Ushbu maqola pediatriya va immunologiya sohalarida tahsil olayotgan talabalar hamda amaliyotchi shifokorlar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar; allergiya, bolalik, immunoterapiya, ASIT, atopik dermatit

So'nggi yillarda allergik kasalliklarning bolalar orasida tarqalishi ortib bormoqda. Bu holat nafaqat sog'liqni saqlash tizimi, balki jamiyat uchun ham jiddiy muammo hisoblanadi. Bolalik davridagi allergik reaksiyalar organizmning immun tizimi shakllanish bosqichida yuzaga kelgani bois, ularning erta aniqlanishi va samarali davolanishi juda muhimdir. Allergik kasalliklarni nazorat qilishda immunoterapiya – zamonaviy va istiqbolli yo'nalishlardan biridir. Allergik kasalliklarning bolalik davridagi tarqalishi Bolalarda allergik kasalliklar quyidagi asosiy shakllarda namoyon bo'ladi: Allergik rinit (burun bitishi, aksirish, ko'zda yosh oqishi), Atopik dermatit (teri qichishishi, qizarish, quruqlik), Bronxial astma (nafas qisishi, yo'tal, nafas olishda qiyinchilik), Oziq-ovqat allergiyalari (oshqozon-ichak muammolari, teri reaksiyalari). Tadqiqotlarga ko'ra, hozirgi kunda har uchinchi bola kamida biror allergik kasallik bilan ro'yxatga olingan. Ayniqsa, sanoatlashgan shaharlarda yashovchi bolalarda bu ko'rsatkich yuqori. Allergiyaning sabablari va xavf omillari Allergiyaning asosiy sababi immun tizimining begona moddalarga haddan tashqari sezuvchanligi bilan bog'liq. Bunga quyidagi omillar sabab bo'ladi: Irsi moyillik – agar ota-onada allergik kasalliklar mavjud bo'lsa, bola xavfi oshadi; Ekologik omillar – ifloslangan havo, kimyoviy moddalar; Erta yoshda antibiotiklar qabul qilish; Oziqlanishdagi nomutanosibliklar – allergen mahsulotlar (sut, tuxum, yong'oq, bug'doy, baliq); Ichki mikrobiotaning buzilishi – organizmning himoya tizimiga ta'sir qiladi. Immunoterapiya va uning ahamiyati Allergen-spetsifik immunoterapiya (ASIT) – bu allergik reaksiyalarni keltirib chiqaradigan moddalarga nisbatan tananing sezuvchanligini bosqichma-bosqich kamaytirish usulidir. Bu terapiya ko'p yillik va davriy kurslar orqali amalga oshiriladi. Immunoterapiyaning bosqichlari: 1. Diagnostika – allergenlar aniqlanadi; 2. Dastlabki dozalar – minimal miqdorda allergen tanaga yuboriladi; 3. Dozani oshirish – asta-sekin miqdor ko'paytiriladi; 4. Saqlash

davri – doimiy ravishda belgilangan miqdorda beriladi. Afzalliklari: Simptomlarni kamaytiradi yoki butunlay yo'qotadi; Allergik astma yoki boshqa og'ir kasalliklarning oldini oladi; Uzoq muddatli ijobiy natijalarni ta'minlaydi. Bolalarda immunoterapiya qo'llash bo'yicha tavsiyalar 5 yoshdan katta bolalarda qo'llanilishi mumkin; Mutaxassis allergolog tomonidan nazorat ostida amalga oshiriladi; Terapiya jarayonida boshqa allergik simptomlarni davolovchi dorilar ham ishlatiladi; Ota-onalar terapiya davomida bolani diqqat bilan kuzatishi zarur.

Xulosa

Bolalik davridagi allergik kasalliklar erta bosqichda aniqlanib, zamonaviy usullar, jumladan, immunoterapiya bilan davolansa, nafaqat simptomlar yengillashadi, balki kasallikning og'ir shakllari ham oldini olish mumkin. Bu esa sog'lom avlodni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. World Allergy Organization. (2022). Pediatric Allergy Guidelines.
2. Akhunova S., Tursunov B. (2021). Allergik kasalliklar va ularning davolash usullari. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti.
3. GINA Report. (2023). Global Initiative for Asthma – Childhood Asthma Management.
4. Salomatlik jurnalining maxsus soni. (2020). O'zbekiston pediatriyasida allergik holatlar statistikasi.